

<p>Œcuménisme : confusion des langues de Babel ou richesse de l'évènement pentécostal ? Oecumene: Babelse spraakverwarring of de rijkdom van het pinkstergebeuren?</p>
--

Overzicht van de belangrijkste oecumenische gebeurtenissen 2021-2022 door Peter De Mey

1. De **Wereldraad van Kerken** heeft een druk jaar achter de rug.¹ Het begon en eindigde met een bijeenkomst van het Centraal Comité. In juni werd de 57-jarige Gereformeerde pastor Jerry Pillay, die in het verleden reeds de leiding had over de Uniting Presbyterian Church van Zuid-Afrika en momenteel dekaan is van de theologische faculteit van de Universiteit van Pretoria tot Secretaris-Generaal van de Wereldraad gekozen. Hij zal vanaf 1 januari de opvolger zijn van de Roemeens-Orthodoxe theoloog Ioan Sauca, die in het voorjaar van 2020 Secretaris-Generaal ad interim werd. Pillay wil onder meer werken aan een "cultuur van participatie" waarin kerken welkom zijn die net als hun eigen leden kerken "Christus aan de wereld verkondigen." Het hoogtepunt van het jaar was natuurlijk de 11de mondiale bijeenkomst van de Wereldraad, die negen jaar na Busan van 31 augustus tot 8 september meer dan 3000 gelovigen in Karlsruhe bijeenbracht. In gebed en studie probeerden de aanwezigen – voor ons land onder meer Mgr. Bonny, die deel uitmaakte van de officiële delegatie van de Katholieke Kerk – tot de diepte van het gekozen thema, 'De liefde van Christus stuwt de wereld naar verzoening en eenheid', door te dringen. Maar op zo'n bijeenkomst worden ook de voornaamste verwezenlijkingen uit het afgelopen mandaat gepresenteerd en wordt ook de beleidsvisie voor de periode tot de volgende assemblée in 2030 uitgetekend.

2. Wat het eerste betreft is het altijd uitkijken naar welke nieuwe documenten twee entiteiten binnen de Wereldraad van Kerken waar de Katholieke Kerk volwaardig deel van uitmaakt – de commissie Faith and Order en de Joint Working Group tussen de Wereldraad van de Katholieke Kerk – in haar bagage had meegebracht. Interessant is dat beide groepen zich de laatste jaren sterk hebben gericht op het toerusten van gelovigen om verantwoorde ethische keuzes te maken. Ik kan enkel de titels van hun studies vermelden, maar de documentatie is zoals steeds vrij beschikbaar op het internet: "Bouwen aan vrede in situaties van geweld" en "migranten en vluchtelingen: oecumenische uitdagingen en opportuniteit" voor de Joint Working Group² en "Kerken in morele onderscheiding", met de drie deelstudies 'Leren van de tradities', 'Leren van de geschiedenis' en 'Dialogo faciliteren om gemeenschap te vormen' voor de Commissie Faith & Order.³ Wat het tweede betreft, zal de Wereldraad haar werking voortaan op twee in plaats van voorheen op drie grote terreinen toespitsen: dat van 'Eenheid, missie en oecumenische vorming' en dat van 'Publiek getuigenis en diakonie'.

¹ Geconsulteerde bronnen: <https://www.oikoumene.org/sites/default/files/2022-08/A02-Report-of-the-Acting%20General-Secretary-ENG.pdf>; https://www.oikoumene.org/sites/default/files/2022-08/ResourceBook_Eng_Web_Revised.pdf

² <https://www.oikoumene.org/resources/publications/walking-praying-and-working-together>

³ <https://www.oikoumene.org/resources/publications/churches-and-moral-discernment-i> ;
<https://www.oikoumene.org/resources/publications/churches-and-moral-discernment-ii> ;
<https://www.oikoumene.org/resources/publications/churches-and-moral-discernment-iii>

3. Ook al hadden velen vooraf gepleit om de Russisch-Orthodoxe Kerk uit te sluiten uit de Wereldraad, de interim-secretarisgeneraal maakte in zijn rapport duidelijk dat dit statutair niet in haar macht ligt. Tenzij leden-kerken de theologische basis van de raad met voeten treden, kunnen ze niet worden uitgesloten maar enkel zelf de raad verlaten. Wel werden voorafgaandelijk aan Karlsruhe belangrijke stappen ondernomen. In mei jongstleden slaagde de Wereldraad erin nagenoeg alle Orthodoxe en Oosterse kerken – inclusief een delegatie van de Russisch-Orthodoxe Kerk – samen te brengen voor een inter-orthodoxe consultatie, die in haar slotverklaring unaniem het voeren van oorlogen veroordeelde en alle partijen opriep vrede en veiligheid tot stand te brengen in “Oekraïne, Rusland, Europa en de hele wereld.” In juni heeft het Centraal comité de oorlog in Oekraïne sterk veroordeeld, evenals het misbruiken van religieuze taal om gewapende agressie te rechtvaardigen, een duidelijke verwijzing naar de aanstootgevende preken van de patriarch van Moskou. Zoals u kan horen, gaat het niet alleen op onze studiedag vandaag, maar ook in het dagelijkse leven van onze kerken vaak om taal. Om het hoofdstuk Wereldraad van Kerken af te sluiten: twee weken geleden werd reeds een nieuwe bijeenkomst van het Centraal Comité georganiseerd en werd een nieuwe directeur van de commissie voor Geloof en Kerkorde aangesteld, de Servisch-Orthodoxe theoloog Andrej Jeftic, die reeds vanaf zijn doctoraat met oecumene bezig was.

4. Vorig jaar vond onze online studiedag op 4 december plaats en wie erbij was herinnert zich dat de aanleiding de 100ste verjaardag van de start van de zogenaamde Mechelse gesprekken was. Tussen 1921 en 1926 vonden inderdaad in Mechelen jaarlijkse gesprekken plaats tussen enkele Anglicaanse en enkele Rooms-Katholieke theologen, in aanwezigheid van Kardinaal Mercier. Sinds een tiental jaar is er een informele oecumenische groep met dezelfde samenstelling actief, de **Malines Conversations Group**. Eén van de initiatiefnemers is pater Thomas Pott van de Benedictijnenabdij van Chevetogne. Kort na onze studiedag van vorig jaar publiceerden ze een gezamenlijke verklaring, die de mooie titel ‘Sorores in spe’ meekreeg. In Westminster Abbey delen twee halfzusters die bij leven en welzijn elkaars bloed lustten, Queen Mary Tudor en Queen Elizabeth I, hetzelfde graf met als grafschrift ‘Sorores in spe resurrectionis’, ‘Zussen in hoop op de verrijzenis’. De auteurs van de tekst hebben dezelfde hoop dat ooit de gemeenschap tussen anglicanen en katholieken volkomen zal zijn. In dit document ontwikkelen ze argumenten om alvast één belangrijk struikelblok in de toekomst uit de weg te werken, de plechtige verklaring *Apostolicae curae* uit 1896, waarin paus Leo XIII de anglicaanse wijdingen voor ongeldig verklaarde. Intussen is de wijdingsritus waarvan paus Leo XIII problemen had met de vorm en de intentie sinds 2007 vervangen door een nieuwe ritus, die onder meer in samenspraak met katholieke theologen was voorbereid. Deze orde van dienst legt natuurlijk anglicaanse klemtonen, maar is goed vergelijkbaar met de vernieuwing die bij de wijding van diakens, priesters en bisschoppen in de Katholieke Kerk na het Tweede Vaticaans Concilie plaatsvond. Omdat beide kerken groot belang hechten aan de liturgie als bron van theologische vernieuwing, roept het document de kerken op om de veroordeling van de anglicaanse wijdingen te herzien.⁴

5. Van 26 juli tot 8 augustus vond ook de tweemaal door de pandemie uitgestelde 15° **Lambeth Conference** plaats, de tienjaarlijkse vergadering van meer dan 650 bisschoppen van de Anglican Communion. In één van zijn toespraken blikte de aartsbisschop van Canterbury, Justin Welby, terug op ongeveer tien jaar dienst in deze functie. De vele gevallen van misbruik die in zijn kerk aan het licht kwamen, deden Welby goed beseffen dat de Anglicaanse Kerk niet heilig is en dat haar structuren steeds voor verbetering vatbaar zijn, maar hij riep op om te blijven werken aan de zichtbare eenheid van de kerk. Omdat er meer tijd was voor ontmoeting en gesprek, werden banden tussen verschillende

---

⁴ Het document kan op de website van de groep worden gedownload:
<https://www.malinesconversations.org/sorores-in-spe/>

provincies opnieuw (her)ontdekt en is recent een nieuwe functie gecreëerd om de gemeenschap tussen bisschoppen verder te verbeteren, de positie van 'Bishop for Episcopal Ministry in the Anglican Communion'.⁵

6. Vorig jaar bracht ik een oecumenisch document ter sprake dat evenmin als *Sorores in Spe* de vrucht is van een officiële internationale dialoog, maar van een nationale dialoog in Duitsland tussen theologen van de Evangelische Kirche Deutschlands en de Rooms-Katholieke Kerk. Het wilde eucharistische gastvrijheid bieden in beide kerken aan de vele gemengde huwelijken die er in Duitsland tussen katholieken en protestanten bestaan. Het document leidde tot fel protest in Rome. Intussen is er een nieuw document – 'Doop en groei in gemeenschap – gepubliceerd dat de vrucht is van een jarenlange **internationale dialoog tussen Lutheranen en Katholieken**. Het document werd reeds in 2019 positief onthaald door de Lutherse partner, maar ondanks het feit dat de commissie zelf overtuigd was van de gerealiseerde consensus kon het document de kritische evaluatie door de Pauselijke Eenheidsraad en de Congregatie van de Geloofsleer niet doorstaan. Na jaren van crisioverleg is het document, waaraan reeds verschrikkelijk lang - tussen 2008 en 2019 – was gewerkt, nu toch vorig jaar door beide dialoogpartners gepubliceerd, met een inleiding waarin de katholieke partner het een "onafgesloten studiedocument" noemt "dat niet klaar is voor receptie." Hoewel de hoogste oecumenische vertegenwoordigers van beide kerken zich bereid verklaren de dialoog verder te zetten, heeft deze lijdensweg ongetwijfeld wonden geslagen.

7. In een oecumenische dialoog doen dialoogpartners meer dan het louter hernemen van hun doctrinele standpunten, maar proberen ze die creatief te interpreteren om zodoende nieuwe inzichten te ontwikkelen. Als we uit de bijbel en vooral uit de 1° Korinthiërsbrief weten dat de doop in Christus vraagt om een gemeenschappelijke beleving van het geloof, is het dan alleen de individuele gedoopte die opgenomen wordt in het lichaam van Christus, of kunnen we ook stellen dat andere christelijke gemeenschappen "tot het lichaam van Christus behoren"? Deze erkenning van de heilsbetekenis van andere christelijke gemeenschappen, doet natuurlijk ook verwachtingen rijzen met betrekking tot "de toename van mogelijkheden voor eucharistische gastvrijheid." Eén katholieke deelnemer aan de dialoog en een Duitse professor die namens de Kerk een commentaar diende te schrijven op het document,⁶ hadden moeite met de stelling dat niet enkel individuele gedoopten maar ook hun kerken deel uitmaken van het lichaam van Christus. Het valt hen op dat een aantal moeilijkere uitspraken van Vaticanum II, zoals LG 8 en UR 22, ofwel niet ofwel onvolledig geciteerd worden in de dialoogtekst en dat ook verzwegen wordt dat 'kerk' anders begrepen wordt bij Lutheranen als Katholieken.⁷

---

⁵ <https://www.lambethconference.org/news-and-media/blog/>

⁶ Zie voor het commentaar van Prof. Em. Wolfgang Klausnitzer:
<http://www.christianunity.va/content/unitacristiani/en/dialoghi/sezione-occidentale/luterani/dialogo/documenti-di-dialogo/de1.html>

⁷ De tekst is niet vrijgegeven voor receptie, wel voor studie, en kan hier geraadpleegd worden:
<http://www.christianunity.va/content/unitacristiani/en/dialoghi/sezione-occidentale/luterani/dialogo/documenti-di-dialogo/2021-----baptism-and-growth-in-communion.html>. Z

8. Intussen bevinden we ons als Katholieke Kerk volop in een **synodaal proces**, waarvan kardinaal Koch, de voorzitter van de eenheidsraad en kardinaal Grech, de algemeen secretaris van het secretariaat van de bisschoppensynode, in een gemeenschappelijke verklaring vorig jaar onderstreepten dat dit proces ook een oecumenische dimensie heeft.⁸ Het document dat de basis vormt van de continentale fase van de bisschoppensynode is dit gelukkig niet vergeten. Ook al beseffen de ingediende nationale rapporten dat “er geen volledige synodaliteit zonder eenheid onder de christenen is” (§ 48), men betreurt ook “de zwakheid van een diep oecumenisch engagement.” (§ 47) Men voelt ook dat er tegengestelde opvattingen leven onder katholieken met betrekking tot “het delen van de eucharistie” (§ 48) maar dit hoeft mijns inziens geen beletsel zijn om dit thema niet verder uit te diepen op de synode zelf.⁹

---

⁸ <http://www.christianunity.va/content/unitacristiani/en/news/2021/2021-10-29-letter-of-cardinals-koch-and-grech.html>

⁹ <https://www.synod.va/en/highlights/working-document-for-the-continental-stage.html>